

Baklengs planlegging

Henning Fjørtoft

Professor i norsk fagdidaktikk

Institutt for lærerutdanning

NTNU Trondheim

Professor II

Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag

Nord universitet

NTNU

Når vi planlegger undervisning, trenger vi å vite

- hva slags kompetanse elevene skal sitte igjen med *etter* undervisningen
- hvordan elevene skal *vise oss* at de har denne kompetansen
- hvordan vi kan se utviklingen av denne kompetansen *underveis* i læringsforløpet

Kunnskapsdepartementet

Strategi

Strategi for fagfornyelsen

av Kunnskapsløftet og Kunnskapsløftet samisk

Strategi 2016-2021

Ny definisjon av kompetanse

Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner.

Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Hva er baklengs planlegging?

1. Beskriv forventede resultater

- Hvilke læreplanmål ligger til grunn for undervisningen?
- Hva skal elevene vite, gjøre og forstå etter at læringen er ferdig?
- Hvilket innhold må de forstå *underveis* for å lykkes med læringen?
- Hva er den *varige* forståelsen elevene skal ha etterpå?
- Hva skal vi prioritere, og hva velger vi bort?

2. Beskriv bevis for læring

- Hvordan kan vi vite om elevene når målene?
- Hva teller som bevis for mestring og forståelse?
- Hva vil være tilstrekkelig bevis for forståelse etter at læringen har funnet sted?

3. Planlegg læringsaktivitetene

- Hva slags kunnskap (fakta, begreper, prinsipper) trenger elevene for å nå resultatene?
- Hva slags ferdigheter (prosesser, prosedyrer, strategier) trenger de?
- Hvilke aktiviteter vil utstyre dem med slike kunnskaper og ferdigheter?
- Hva skal undervisningen inneholde, og hvordan skal den foregå?
- Hvilke materialer og ressurser trenger vi for å nå målene?

Fire vurderingsformer

1. Oppgaver der elevene **velger mellom svaralternativer** (flervalgstester, quiz, innfylling)
2. **Skriveoppgaver** (som kan ha ulike kriterier for vurdering av kvalitet)
3. Oppgaver der elevene **utfører noe, demonstrerer sin ferdighet** eller **lager et produkt**
4. **Personlig kommunikasjon** der læreren lytter til eller snakker med eleven eller foreldrene

(Stiggins, i Fjørtoft og Sandvik, 2016, s. 23)

Vurdere historieforståelse og metode på VG2

TFORDRING: Å FÅ VURDERT DYBDEFORSTÅELSE I HISTORIE OG METODE
Å gi et dekkende bilde av historie fra jordbruksrevolusjonen frem til 1750 på en dobbelttime i ukas kan virke som en uoverkommelig oppgave, og metode må gjerne ofres for å rekke over viktige milepæler.

Ved å ta oss tid til å la elevene jobbe utforskende med kilder for selv å skrive historiske fremstillinger håper vi å bygge ferdigheter og innsikt som kan gi generelt dypere forståelse av historiefagets kjerne.
Med utgangspunkt i positive erfaringer med prosjektarbeid på VG3 vil vi utvikle et individuelt og utforskende prosjekt på VG2.

Prosjektet vil dekke alle kompetansemål under historieforståelse og metode i dagens læreplan, og i tillegg dekke et utvalg av kompetansemål under 'Samfunn og mennesker i tid'.
Bonus -> Fagformyelse: Prosjektet vil skil rett inn under den nye læreplanens kjerneelementer og mål for undervisningsvurdering!

Pilotprosjekt: historisk fiksjon

Med bakgrunn i bruk av historisk fiksjon i form av film for å levendegjøre historien er elevene allerede kjent med bruken av fiktive historiske personer for å se på historien fra et individperspektiv.
Prosjektet er tenkt tredelt og individuelt, men dette kan tilpasses den enkelte lærer og/eller klasse.

Del 1: Eleven skal bygge en fiktiv autobiografi basert på tilgjengelige kilder. Utgangspunkt er navn, alder og fødested. Produkt: tekst + refleksjon over kildebruk.

Del 2: Den historiske personen skal ta del i en historisk hendelse som medfører et kulturmøte og skal beskrive dette møtet fra sitt perspektiv. Produkt: tekst + refleksjon over verdisyn og verdensbilde.

Del 3: To elever (eller fler) som har skrevet om et kulturmøte fra motsatte sider skal sammenlikne perspektiver og vurdere hvilken rolle perspektiv har i gjengivelse av historien. Denne delen kan ta form av tekst eller presentasjon for klassen.

Hva vi håper å oppnå:

Et dybdeprosjekt som kan gi oss muligheten til å få vurdert kompetanser som kan være vanskelig å måle.
Økt forståelse for historiefaget som igjen vil gi bedre innsikt, selv når oversikten over historiske hendelser ikke kan gjennomgås i dybden, pluss økte ferdigheter i å lese og vurdere kilder.

Metode

Vi vil forsøke å si noe om effekten av prosjektet ved å gjennomføre kvalitative gruppeintervju med et utvalg elever i for- og etterkant av prosjektet.
Prosjektets egnethet vil i tillegg kunne vurderes ut fra elevarbeider.

Historie Vg2 Byåsen vgs, Trondheim

Praksisproblem

Noen kompetanser er vanskelige å måle i historiefaget.

Forståelse og oversikt i historie henger sammen med både kunnskaper og kildekritiske ferdigheter.

Læreren rekker ikke å dekke alt i detalj.

Vurderingsform i historisk fiksjon

1. Bygge en fiktiv selvbiografi basert på tilgjengelige kilder
2. Den historiske personen skal delta i en hendelse som medfører et kulturmøte
3. To elever som har skrevet om motsatte sider av kulturmøtet, skal sammenligne og vurdere perspektiver

Å vurdere historieforståelse og metode på VG2

UTFORDRING: Å FÅ VURDERT DYBDEFORSTÅELSE I HISTORIE OG METODE

Å gi et dekkende bilde av historie fra jordbruksrevolusjonen frem til 1750 på en dobbelttime i uka kan virke som en uoverkommelig oppgave, og metode må gjerne ofres for å rekke over viktige milepæler.

Ved å ta oss tid til å la elevene jobbe utforskende med kilder for selv å skrive historiske fremstillinger håper vi å bygge ferdigheter og innsikt som kan gi generelt dypere forståelse av historiefagets kjerne.

Med utgangspunkt i positive erfaringer med prosjektarbeid på VG3 vil vi utvikle et individuelt og utforskende prosjekt på VG2.

Prosjektet vil dekke alle kompetansemål under historieforståelse og metode i dagens læreplan, og i tillegg dekke et utvalg av kompetansemål under 'Samfunn og mennesker i tid'.

Bonus -> Fagfornyelse: Prosjektet vil skil rett inn under den nye læreplanens kjerneelementer og mål for undervisningsvurdering!

Pilotprosjekt: historisk fiksjon

Med bakgrunn i bruk av historisk fiksjon i form av film for å levendegjøre historien er elevene allerede kjent med bruken av fiktive historiske personer for å se på historien fra et individperspektiv.

Prosjektet er tenkt tredelt og individuelt, men dette kan tilpasses den enkelte lærer og/eller klasse.

Del 1: Eleven skal bygge en fiktiv autobiografi basert på tilgjengelige kilder. Utgangspunkt er navn, alder og fødested. Produkt: tekst + refleksjon over kildebruk.

Del 2: Den historiske personen skal ta del i en historisk hendelse som medfører et kulturmøte og skal beskrive dette møtet fra sitt perspektiv. Produkt: tekst + refleksjon over verdnsyn og verdensbilde.

Del 3: To elever (eller fler) som har skrevet om et kulturmøte fra motsatte sider skal sammenlikne perspektiver og vurdere hvilken rolle perspektiv har i gjengivelse av historien. Denne delen kan ta form av tekst eller presentasjon for klassen.

Hva vi håper å oppnå:

Et dybdeprosjekt som kan gi oss muligheten til å få vurdert kompetanser som kan være vanskelig å måle. Økt forståelse for historiefaget som igjen vil gi bedre innsikt, selv når oversikten over historiske hendelser ikke kan gjennomgås i dybden, pluss økte ferdigheter i å lese og vurdere kilder.

Metode

Vi vil forsøke å si noe om effekten av prosjektet ved å gjennomføre kvalitative gruppeintervju med et utvalg elever i for- og etterkant av prosjektet. Prosjektets egnethet vil i tillegg kunne vurderes ut fra elevarbeider.

Noen utfordringer

- Ferdighetsutvikling krever langsiktige strukturer og god planlegging i og på tvers av fag.
- Utforskende aktiviteter kan kreve mye bakgrunnskunnskap som enkelte elever ikke har tilgang til.
- Enkelte elever kan ha behov for mer stillasbygging og veiledning enn andre. De kan bli forvirret, demotiverte eller underprestere i utforskende aktiviteter
- Det kan være krevende for lærere å tilrettelegge for utforskende aktivitet, spesielt når det er mange gyldige svar på samme spørsmål.

	1	2-3 Under utvikling	4-5 Kompetent	6 Fremragende
Redigering tilpasset sjanger	Behersker levels & curvøs	Kan redigere bildene delvis tilpasset sjanger	Forklare prinsipper for redigering. Bruker en redigering tilpasset sjanger og mediekanal og begrunner sine valg	Viser teknisk beherskelse og drøfter valgene. Bruker en redigering tilpasset sjanger og mediekanal. Begrunner og utdypet sine valg.
Bildekomposisjon	Kan identifisere et komposisjonsprinsipp	Kjenner til og bruker komposisjonsprinsipp. Bilder er komponert slik at motivet er i lesbart.	Kan forklare det gylne snitt. Komposisjoner følger prinsipper om kontrast, enhet, balanse og bevegelse	Bruker komposisjonsprinsippene og bevegelse og det gylne snitt. Drøfter sine valg og begrunner brudd med konvensjonene
Idé		Kan beskrive ideen	God ide i forhold til gitt genre, målgruppe og journalistiske kriterier. Kan begrunne valg av ide	Original ide i forhold til gitt tema og målgruppe. Kan reflektere og drøfte ulike ideer

Kriterier og kjennetegn kan hjelpe elever. De fungerer trolig best når

- læreren forklarer hva de betyr
- læreren anvender dem som verktøy for læring underveis
- elevene får se eksempelprestasjoner på ulike nivå
- elevene får tilbakemeldinger både på prestasjon og forståelse av kriteriene
- elevene får delta i utarbeidelsen av kriteriene

Det handler om **FORVENTNINGER**

- Hvilke forventninger har vi?
- Hvordan kommuniserer vi dem best til elevene slik at de forstår hva de skal lære?
- Hvordan hjelper vi elevene videre hvis de misforstår eller gjør feil?
- Hvordan sikrer vi at den avsluttende vurderingen er både bred nok, dyp nok og motiverende for elevene?